

Buhály Attila
Nyíregyházi Egyetem, Történettudományi és Filozófiai Intézet
buhaly.attila@nye.hu

Mi köze van Sardurinak Ištarhoz? Asszír logogrammak urartui szolgálatban

Kr.e. 835 körül az újasszír birodalom kortársaként (és bizonyos tekintetben riválisaként) egy új állam kezd kibontakozni Kelet-Anatóliában, a Van-tó keleti partján található ʾTušpa (ma: Vankale) központtal. Az új állam formálódásának persze akkor még nagyon kevés írásos emléke van; a forrásai által „saját jogon” elsőként ismert uralkodó, I. Sarduri a ʾTušpában létrehozott épületének alapzatába véset fel asszír nyelven egy ékírásos feliratot, összesen hat példányban. A kutatás mára már megállapította, hogy a felirat nyelvezetében és írásképeiben a nagyjából egy nemzedékkel korábbi, II. Aššur-našir-apli-korabeli asszír birodalmi „vidéki” írástípust képviseli.

Az asszír minta átvétele nyilvánvalóan nem véletlen: a felirat tartalma mellett (lényegében egy titulátúráról van szó, a király kinyilvánítja a különböző titulusait, ill. azt, hogy a város kiépítését ő szervezte és valósította meg) *maga a felirat is* alapján véve a fiatal állam, vagy éppen maga Sarduri legitimációs céljait szolgálja.

Ez a legitimációs szándék azonban nemcsak a felirat egészében, hanem a részleteiben is megnyilvánul, például a király nevének leírásakor, sajátos módon. Sarduri nevének a leírása ugyanis a következőképpen történik:

^{m.d}sar₅-dūrī (CTU A 1: 1)

A név írásmódjában a „férfit” jelentő determinatívumot (‘m’) egy istendeterminatívum követi (‘d’). Az ezután következő ‘sar₅’ jel a mezopotámiai ékírásos irodalomban Ištar ideogramja – hogy most is erről az olvasatról van szó, azt az előtte álló determinatívum is megerősíti. Az istennév, valamint az azt követő *dūrī* kifejezés azon az asszír nyelven, amelyen az egész felirat is meg van fogalmazva, valójában egy egész mondat: „Ištar az én erősségem”. Sőt, ha mindehhez hozzátesszük azt, hogy az asszír nyelvben erre az időre végbement nyelvi változások miatt a jelek

kiejtése az lehetett, hogy **Issar dūrī*, látszik, hogy a jelek asszír nyelvű olvasata sajátosan összecseng az urartui király nevével – tovább erősítve ʾTušpa urának legitimációs céljait.